

Eli Hegna

Mannen som elsket arkiver

Vilhelm Haffner og hans "Innstillinger og betenkninger fra kongelige og parlamentariske kommisjoner, departementale komitéer m.m. 1814-1934."



Juridisk biblioteks skriftserie : 3

Eli Hegna

Mannen som elsket arkiver

Vilhelm Haffner og hans "Innstillinger og betenkninger
fra kongelige og parlamentariske kommisjoner,
departementale komitéer m.m.
1814-1934", Oslo 1925-1936

Bearbeidet innlegg fra seminaret
«Lovforarbeider – hva kan vi bruke dem til»
Det juridiske fakultet, UiO, 12. juni 2012

Juridisk bibliotek
Oslo 2013



© Universitetsbiblioteket i Oslo. Juridisk bibliotek 2013
ISSN 1893-9686 (online)
ISBN 978-82-8037-031-0 (online)

Ansvarlig redaktør:
Randi Halveg Iversby

Redaksjonssekretær:
Tiril Bonnevie

Forsidebilde:
© UiO/Hanne Baadsgaard Utigard

Forord

På Statens bibliotekskole i 1960-åra var det stortingsbibliotekar Olaf Chr. Torp som hadde ansvaret for forelesningene i parlamentstrykk. Han var kunnskapsrik og en mester i å levendegjøre stoffet. Så det er der jeg har det fra – min interesse for «Haffner». Ikke personen Vilhelm Haffner, men monumentalverket hans over innstillinger og betenkninger 1814-1934. Min interesse for «Haffner» og parlamentstrykk stammer også fra min far som hadde historie i fagkretsen, og som var pressemann/stortingsmann av yrke. «Haffner» stod i bokhylla hjemme og historiestudier på Blindern kunne like gjerne ha blitt mitt valg av studier framfor det jeg allikevel valgte.

Jeg kom til Det juridiske fakultetsbibliotek i 1988 og har gjennom alle år fått rik anledning til å gjøre «Haffner» kjent både blant kolleger og blant brukere, spesielt forskere med særinteresser innenfor rettshistorie. Jeg har blitt møtt med takknemlighet og anerkjennelse og har kunnet glede meg over å se resultater av mine bidrag til forskerstøtte på Det juridiske fakultet.

Da jeg våren 2012 ble invitert av Forskergruppen «Rett, samfunn og historisk endring» til å holde et innlegg om «Haffner» på seminaret «Lovforarbeider – hva kan vi bruke dem til» ble jeg i tillegg bedt om å bidra med biografisk stoff om, den for oss ukjente, mannen bak verket. Dette ble et veldig morsomt arbeid: for utover å arbeide med et innlegg om et viktig kildemateriale befant jeg meg samtidig som stifinner i Vilhelm Haffners liv, slik han har vært en stifinner i «grått materiale» - det som alltid har vært en stor utfordring for bibliotekarer å oppspore.

Takk til arrangørene av seminaret som ville ha meg med og takk til kolleger på Juridisk bibliotek for årelang tålmodighet med mitt stadig tilbakevendende spørsmål - «har du sjekket Haffner?»

Eli Hegna

Oslo, november 2013

Innhold

Forord.....	3
Innhold	4
Haffner i vår tid.....	5
Bibliotekskomiteén av 1919.....	6
Vilhelm Haffner.....	7
Jakten på dokumenter.....	9
Ordning, registre og gjenfinning	10
Oppsummering for bibliotekarer	15
Vilhelm Haffner-bibliografi	16
Referanser	17

Haffner i vår tid

Den største anerkjennelsen jeg har fått fra en biblioteksbruker fikk jeg i et møte med en jurist på Det juridiske fakultet i Oslo for noen år siden. Under vår samtale om noe helt annet enn lovforarbeider henledet han oppmerksomheten mot en Høyesterettsdom avsagt i juni 2001. Saken gjaldt en tvist om hvorvidt noen reinbeitedistrikter hadde beiterett for sine rein i private utmarksområder innenfor distriktsgrensene i Selbu kommune, Sør-Trøndelag. Grunneierne ønsket forholdet avvirket. Skulle de få medhold i Høyesterett måtte grunneierne sannsynliggjøre at bruken ikke hadde hatt et tilstrekkelig omfang til at arealet skulle være lovlig reindriftsareal. De vant ikke fram.

Saken ble behandlet i plenum i Høyesterett og «Flertallet uttalte at de norske rettskildene, med den tilpasning som må gjøres for reindriften, var tilstrekkelige til å begrunne beiterett i områdene».¹

Så kommer det fra juristen: «Det var biblioteket som vant den rettssaken!». Jeg oppfattet det som et spontant, men likevel gjennomtenkt uttrykk for anerkjennelse av det gjenfinningsarbeid av forarbeider han visste biblioteket hadde bidratt med under forberedelsene til saken i Høyesterett. Vi hadde funnet forarbeider som domstolen i sin behandling hadde lagt stor vekt på. Uten bibliotekets kjennskap til registeret over offentlige innstillinger som stortingsarkivar Vilhelm Haffner utga i 1925 tror jeg det hadde vært umulig å bidra som vi gjorde og få den anerkjennelsen vi fikk. I hvert fall hadde det tatt mye lenger tid å finne fram til aktuelle forarbeider – jeg er ikke sikker på at vi hadde funnet alle heller! Men jeg må få legge til at uten den tålmodigheten som en del bibliotekarer er utstyrt med hadde det heller ikke vært mulig.

6 Mars. Kongelig Resolution, meddeelt Finmarkens Amt den 16de næstefter fra Finants-, Handels- og Told-Departementet, hvorved blandt Andet det paa lægges bemeldte Departement at indskærpe Vedkommende Bestemmelserne i Grændsetractaten af 7^{de} October 1751, Codicil I § 9 cfr. § 8, samt at tilholde vedkommende Embedsmyndigheder i Finmarken at yde vedkommende russiske Autoriteter al den Assistance ved Indfordringen af hvad finlandste i Norge bosatte Lapsper for Overflytningen maatte pligte at udrede, som med den norske Lovgivning er forenelig ¹⁾.

¹⁾ Jfr. Frd. 5te September 1787 § 10 og Statteloven af 26de August 1833 § 9. See og Kundgjørelse af 30te Mai 1828 cfr. Stt. 9de Juli 1835 og 30te Juni 1840.

Eksempel på et forarbeid med viktige fotnoter, funnet i Departementstidende 1843, som det hadde vært vanskelig å finne uten «Haffner»

¹ Rt-2001-769

Min oppgave her er å beskrive et register, dets tilblivelse, dets innhold, mannen bak verket og noe om mine erfaringer med det.



Se undertittelen her og merk særlig «m.m.» - det er tydelig at arkivaren Vilhelm Haffner fulgte sitt instinkt om å finne og registrere alt.²

Dette er et monumentalverk innenfor norske katalogutgivelser – et viktig kildeskrift som enhver som befatter seg med historisk kildemateriale mellom 1814-1934 bør kjenne til, ikke bare jurister. Det monumentale aspektet kan vel begrunnes: hovedverket omhandler 1536 kommisjoner og med tillegget som utkom i 1936 er det totale antallet 1863 kommisjoner.

Bibliotekskomiteén av 1919

I 1919 nedsatte Kirke- og undervisningsdepartementet en komité som skulle utrede forskjellige biblioteksspørsmål. Komitéinnstillingen om biblioteks-vesenets formål ble avgitt i 1921 og et av de tidligste forslagene fra komitéen var å få utarbeidet en katalog over kongelige og parlamentariske kommisjoners innstillinger, betenknings etc. Forslaget ble også sterkt anbefalt av historieprofessorene Edvard Bull og Halvdan Koht. «--- Hensikten med katalogen var å utgjøre et supplement til Hoved-registeret til Stortingsforhandlingene. ---»³ Hvor har jeg det fra at disse to

² Haffner (1925)

³ *ibid.*, s. [III]

professorene bifalt forslaget? Det har jeg lest i «Haffner».

Vi har ulike erfaringer med oppslag i hovedregistrene til Stortingsforhandlingene. Noen har gode erfaringer, men mange har også dårlige. De med gode erfaringer vil kanskje si: «Finner vi ikke alt der da, og er ikke Stortingsforhandlingene enkle nok å finne fram i?» Nei, det er de ikke! Tidligere stortingsbibliotekar Olaf Chr. Torp har omtalt Stortingsforhandlingene på denne måten: «Ordningen i Stortingsforhandlingene er strengt kronologisk om alt som skjedde og dokumenterer alle aktstykker etter hvert som de presenteres i tidsrekkefølgen. Ordningens hovedprinsipp blir kronologien, [og] det gjøres intet forsøk på å ordne trykksakene etter utgiver, art eller sak. For å finne fram i Stortingsforhandlingene må man vite på hvilke tidspunkt de begivenheter fant sted som man ønsker å utforske og denne informasjonen får man bare via noen ikke særlig gode registre». ⁴

Det paradoksale i denne sammenhengen er at det var Vilhelm Haffner som utarbeidet hovedregistrene til Stortingsforhandlingene mellom stortingsperiodene 1892-1934.

Bibliotekskomiteén som tar initiativet til denne katalogen vil at utgiveren skal registrere følgende:

- Komiteéenes navn
- Tidspunkt for når de er nedsatt
- Navn på formenn, medlemmer og sekretærer (her også: yrkestilhørighet)
- Dato for når innstillingene er avgitt
- Trykkested, år og sidetall
- Flertalls- og mindretallsinnstillinger med bilag, med nøyaktig angivelse av tittel på disse
- Opplysninger om betenkningenes innhold
- Tidspunkt for, og som bilag til hvilke stortingsdokumenter betenkningene er forelagt Stortinget
- Vedkommende stortingskomitées innstilling i saken

Vilhelm Haffner

På det tidspunktet Vilhelm Haffner påtar seg arbeidet med registeret var han ansatt som kontorsjef i Stortinget. Han var født i 1864 og var allerede som liten gutt blitt interessert i alt som hadde med Stortinget å gjøre. Allikevel hadde han helt andre planer enn å gjøre politisk karriere da han skulle velge yrkesvei – han ville få seg en sjømilitær utdanning. Ikke unaturlig for en ung mann fra Horten. Etter middelskolen

⁴ Torp (1984), s. 82

og konfirmasjon dro han derfor til sjøs, til Sør-Amerika og Haiti. Men han ble syk og etter et lengere sykehusopphold i England oppga han «uten stor sorg sjømannslivet».⁵ Han gikk over i bokhandlerbransjen. I mange år jobbet han hos bokhandler Albert Cammermeyer i Kristiania, som han seinere skrev to bøker om. Han jobbet også som bokhandler i Leipzig og drev en kort tid egen bokhandel⁶ i Kristiania, før han fikk jobb som kontorassistent og seinere fullmektig i Stortinget. Han tok artium og juridikum ved siden av jobben, og som førstesekretær avanserte han til kontorsjef i 1913. Stillingen innebar at han også hadde arkivaransvaret. I 1919-20 var han syk og hadde permisjon. Han foreslår da overfor Stortingets presidentskap at arkivansvaret burde skilles ut fra kontorsjefstillingen, og at han selv kunne arbeide videre med ulike arkivoppgaver som ville være av interesse for Stortinget å få utført. Han må ha hatt katalogen over innstillinger og betenkninger i tankene. Det opprettes en personlig stortingsarkivarstilling for ham, samtidig som det konstitueres en ny kontorsjef.⁷

Mange år tidligere hadde han påbegynt utgivelsen av de første biografiske oversikter over stortingsrepresentanter helt fra sesjonen 1895/97 – dette arbeidet fortsatte han t.o.m. sesjonen 1954/57. Han skrev bøker om Stortingets lovbehandling, Stortingets voteringsordning, og om dokumentene i Stortingets indre arkiv. Under krigen, som pensjonist, tilbød han sin arbeidskraft til UBO og påtok seg å gjennomgå samtlige norske tidsskrifter mellom 1936-1940 med det biografiske stoff for øyet. Tyskernes aksjon mot studenter og ansatte på UBO i 1941 har han også skrevet levende om. I 1949 utga han verket «Stortinget og statsrådet: 1915-1945», og i 1953 utga han en gjennomillustrert bok om Stortingets hus – da var han blitt 89 år.



Forfatteren ved Häffners grav.

I likhet med meg selv var han fjellvant og nysgjerrig og medlem av Den norske turistforening i alle år. Han var foreningens revisor mellom 1908-18 og en sporadisk bidragsyter til DNTs årbøker. Artikkelen han skrev – «Turistlivet i det smaa» og en om Jotunheimen er rikt illustrert med egne bilder, for han var også en ivrig amatør fotograf. I 1928 anslår han omfanget av bildesamlingen sin til 1000 bilder.

Han døde i 1959 og ligger begravet med sin hustru Magda på Vår frelsers gravlund.

⁵ Studentene fra 1903 (1928), s.133-134

⁶ Häffner & Hilles bokhandel, Karl Johans gate 20

⁷ Indst.S. nr 393 (1920), s. 577



Stortingsarkivar Vilhelm Haffner i arbeid ca 1921.

Jeg har gjemt på en gammel omtale av etymologen Alf Torp om hvem det ble sagt: «Alle som opplevde ham, talte om ham med ærefrykt – hans lærdom var enestående, hans arbeidsiver formidabel og hans flid av jern». ⁸ Denne karakteristikken passer like godt på Vilhelm Haffner – i tillegg må han dessuten ha vært en petimeter! Og han må ha hatt noen bibliografiske forbilder – jeg tenker særlig på koryféene fra Norske avdeling/UBO helt fra avdelingens opprettelse i 1883, J.B. Halvorsen, Hjalmar Petersen og W.P. Sommerfeldt.

Jakten på dokumenter

I utgangspunktet antok Vilhelm Haffner at arbeidet med registeret ville kreve hele året 1921. Men tidsrammene holder ikke. Det har mye å gjøre med at han innser ganske snart at det ikke er tilstrekkelig med bare å registrere en fortegnelse over trykte innstillinger når han skal gå så langt tilbake som til 1814 hvor mye ikke forelå i trykt form. Han står overfor en ny utfordring: nemlig å oppspore utrykt materiale – hvilket innebærer omfattende arkivundersøkelser og undersøkelser som må foretas i bibliotek i hele Norge - fra Frederikshald, Kristiania, Kongsberg, Arendal, Bergen, helt til Tromsø. Og siden han må innom arkivene påtar han seg også å gi korte redegjørelser for kommisjonenes nedsettelse og oppdrag, og å beskrive dem mer utførlig enn opprinnelig tenkt. Men Haffner greier ikke å begrense seg. Han mener

⁸ Vinje (1991), s. 33

det må være av betydning å finne fram til litteratur om kommisjonenes arbeid og fagområdene som han finner i brosjyrer, aviser og tidsskrifter, i tillegg til naturligvis i stortingsdokumenter. Her vil jeg særlig anbefale å følge spor i «Departements-tidende» som Haffner ofte henviser til. «Departementstidende» som utkom mellom 1829-1921 refererte saker fra departementene og inneholder indirekte forarbeider f.eks. til kgl. resolusjoner, og lignende. I forbindelse med den berømmelige høyesterettsdommen om beiteretten var det her, i «Departementstidende», jeg fulgte et spor som førte meg til et dokument som, ble det påstått, ingen andre hadde funnet.

De kommisjoner Haffner omtaler er de som er nedsatt spesielt for å avgi betenkning om, eller fremkomme med forslag angående et eller flere for dem oppgitte emner.

For å oppspore dokumentene har han gjennomgått:

- Alle bokfortegnelser f.o.m. 1814-
- Kortkataloger i sentrale bibliotek⁹
- «Norsk forfatter-lexikon» som dekker perioden 1814-1880
- Aktuelle tidsskrifter for perioden
- Små-aviser som utkom mellom 1814-1830
- Alle hovedstadsavisene og mange lokale aviser
- Norsk tidsskriftindex fra 1918-
- Stortingets arkiv for manuskripter mellom 1814-1860
- I tillegg foretar han undersøkelser i Riksarkivet og i arkivene i departementene. Eksempelvis ble funn lokalisert som «pakke 25 i Landbruksdepartementets rendriftskt.». Jakten på dokumenter er i forordet beskrevet slik: "i loft og i kjeller med dårlig lys".

Selv om jakten på dokumenter har voldt ham meget besvær, har han hatt et annet problem, nemlig utvelgelsen: «I det hele har spørsmålet om, hvad der burde medtas og ikke medtas, voldt mig megen vanskelighed».¹⁰ Det gjelder i hovedsak på det militære området – for, som han sier, «ikke å komme helt ut på viddene». I det meget innholdsrike forordet gir han nærmere redegjørelse for de valgene han har foretatt.

Ordning, registre og gjenfinning

Jeg refererte tidligere til stortingsbibliotekar Torp's beskrivelse av ordningen i Stortingsforhandlingene og om hvor vanskelig det er å følge en sak via registrene der. Hva er det med Vilhelm Haffners register som gjør at jakten på offentlige utredninger og supplerende dokumenter blir enklere, går raskere og gir mer fullstendig dokumentasjon enn hva hovedregistrene til Stortingsforhandlingene kan

⁹ Se s. 9 i dette dokumentet

¹⁰ Haffner (1925), s. IV

gi? For det første inneholder boka et meget godt emneregister - vi får kjennskap til utrolig mye stoff kun ved å foreta oppslag på ett emneord. Under dette emneordet finner vi referanser til alle komitéer som har avgitt utredninger om dette emnet dvs. sakskomplekset innenfor den perioden verket dekker (1814-1924/1925-1934) – og som jeg antydte innledningsvis, Vilhelm Haffner var en petimeter - han registrerte alt han fant og plasserte det korrekt under sak/emne.

Følgende eksempel viser dette: mellom 1838 og 1898 foregikk det en diskusjon om hvor i Kristiania lokalene for departementene skulle ligge. 12 komitéer gjennom 60 år drøftet saken og kom med sine utredninger før endelig vedtak ble fattet og en byggekomité kunne avgi sin endelige innstilling. Den første regjeringsbygningen ble tatt i bruk i 1906 (jfr. «Teknisk ugeblad» 1906, s. 445). Altså en oversikt over en 60 år lang planleggingshistorie kun ved ett oppslag i emneregisteret: «**Regjeringen**: Om lokaler for departementene»:



Raufoss patronfabrikk: Privat arbeide ved fabrikk, 701; undersøkelse av fabrikkens regnskaper, 735.

Reformasjonsfest 1817, 25; do. 1837, 102.

Regjeringen: Om lokaler for departementene og Statssekretariatet, regjeringsbygning, statsministerbolig, 118 (1838); 133 (1839); 305 (1874); 335 (1878); 351 (1881); 362 (1883); 370 (1884); 379 (1885); 391 (1887); 398 (1888); 419 (1891); 479 (1897). — Arbeidsordn. ved regjeringens kontorer, 397.

Reitgjerdets anvendelse som sinnssykeasyl, 612, 622.

Religion, se Kirker og geistlighet.

Renbeite, rendrift, renskyss, se Finnmark.

Rendalens statsalmenning, 636.

Rettergang: I. Civilprocess: Plan til den alm. civile lovbok m. v., 3, 10 (l. 2

Saksregister bd. 1, s. XXVI

Hoveddelen av verket er kronologisk ordnet etter tidspunktet for når en komité ble oppnevnt og inneholder bibliografiske data om alle dokumentene som har utgått fra den enkelte komité. I tillegg finner vi historikk og annoteringer langt utover det Haffners oppdragsgivere hadde pålagt ham å gjøre rede for. Eksempler på det siste er omtale i pressen og i andre organer.

Når det gjelder de trykte innstillingene, oppgir Haffner hvor i Stortingsforhandlingene de er tatt inn som vedlegg, eller hvor de ellers befinner seg, som vedlegg til andre dokumenter eller fysisk lokalisert i et eller flere norske bibliotek eller arkiver over hele landet. Dette gjelder også for manuskripter, selv om det var mange han aldri fant.

Supplementet som Vilhelm Haffner utga i 1936 dekker perioden 1925-1934. 53 sider av dette supplementet inneholder tillegg til hovedverket. Her har jeg sett eksempler på at han har lyktes i å oppspore manuskripter han i første omgang ikke fant. Haffner var en stifter, ikke bare til fjells. Og han hadde, som den engelske historikeren A.J.P. Taylor sa om seg selv, «grønne fingre i arkivene».



Røroskommissjonen (1934) Inr 1832 i «Haffner» – en av de sist omtalte kommisjonene.

Når det gjelder arkivmateriale fra departementene som skal være arkivert i Riksarkivet, jfr. Landbruksdepartementets rendriftskontors pakker med arkivalia «er det ikke uten videre lett å vite hvilke arkivstykker kildehenvisninger fra Haffners bok viser til»¹¹, det er svaret jeg har fått fra Riksarkivet. For mange departementale arkivers del finnes ulike saksarkiver som er ordnet etter ulike prinsipper. «Håndbok for Riksarkivet», utgitt i 1992 gir nærmere redegjørelse for saksarkivenes historie og reklassering/omordning. Det er for øvrig en glimrende bok.

¹¹ Riksarkivet (2012)

I Riksarkivet fant jeg dette:¹²

699. Lappeforholdene i Hedemarkens og S. og N. Trondhjems amter.

Fra flere steder i S. Trondhjems og Hedemarkens amter var til Indredept. innkommet besværing over de vanskeligheter, som forvoldtes ved lappenes benyttelse av de for de fastboende fornødne havnestrekninger, og i 1889 blev et privat forslag om bevilgning til en kommisjon til sakens undersøkelse bifalt av Stortinget. Også amtmennene i vedk. amter (herunder også N. Tr.hjems amt) anbefalte en kommisjon. Denne blev derefter nedsatt ved kgl. res. av 12 juli 1889 og skulde avgi forslag til fastsettelse av grensene for lappenes beitesrett samt til ordning for øvrig av forholdet mellem disse og de fastboende i de 3 i overskriften nevnte amter — eventuelt motivert forslag til nye bestemmelser. — St.tidende 1889 s. 1288—94; Dep. Tidende 1889 s. 513—20, 1891 s. 460.

Medl.: O.r.sakfører H. B. *Berg* (formann), gårdbruker K. *Kværness*, lensmann I. B. *Herstad*. — Ved formannens sykdom blev gårdbruker H. K. H. *Foosnes* 11 juli 1891 beskikket som nytt medl. for å lede befaringen i N. Tr.hjems amt.

Indberetning fra den ved kongelig Resolution af 12te Juli 1889 til Undersøgelse af Lappeforholdene i Hedemarkens, Søndre og Nordre Trondhjems Amter anordnede Kommission. 4. 119 s. + 1 kart.

[Dat. juli 1892. — Heri bl. a. oversikt for de forskj. herreder; forslag til distriktsinndeling og utkast til lov. — Bilag: opgave over lapper og ren; stamtavler; avskrift av grensereguleringen; utkast til regler for skadeserstatn. m. m. — Anhang til ot. prp. nr. 32 for 1896 (3 d. c); utsatt. — Ny prp. (nr. 11) 1897. — Lov om tilleggsbest. ang. lappene og rensdyrdriften innen de sønnenfor Finmarkens amt liggende landsdeler av 25 juli 1897. — Se St. hovedreg. 1892—1900 s. 102 fg. — Utdrag av innst. og innkomne erklæringer samt den ved kgl. res. av 10 juli 1894 bifalte distriktsinndeling er tr. i Dep. Tidende 1894 s. 493—505, 528—41, 545—55. — Se også ekstrakt av erklæringer i st. prp. nr. 71 for 1893 (2 d. b) s. 12—17. — Dok. vedk. denne komm. og komm. for Nordlands amt av 1892 beror i Landbruksdept. rendriftskt., pakke 25—32].

Haffner har også søkt å finne fram til statistisk materiale og alt om utenlandsk lovgivning, hovedsakelig europeisk, som måtte være omtalt i utredningene. Dette finnes det også registre over i boka, f.eks.:

- a) statistikk over dødelighetstabeller; dødsfall i første leveår i en rekke stater,
- b) lovgivning om Redningsanstalter for moralsk fordærvede barn i Danmark, Tyskland, Østerrike. Omtalt i en utredning fra 1843,
- c) lovgivning om Lærer- og lærerinneutdanning i Belgia, Finland, Frankrike, i de tyske stater og i Zürich. Dette er omtalt i utredninger fra henholdsvis 1885 og 1890.

Av andre registre finnes et personregister over alle komitémedlemmer og sekretærer med yrkestilhørighet. Dette er et interessant register dersom man f.eks. ønsker å

¹² Haffner (1925), s. 405

studere nærmere rekrutteringsmønsteret til offentlige utvalg mellom 1814-1934 og kvinneandelen i disse.

Glem ikke «Haffner»!

Avslutningsvis vil jeg se litt framover:

Etter fem års samarbeid med Nasjonalbiblioteket lanserte Stortinget 27. november den digitaliserte versjonen av [Stortingsforhandlinger 1814-2001](#). Dette prosjektet utgjør en folkegave til nasjonen som ledd i markeringen av Grunnlovsjubileet 1814-2014. I den digitaliserte versjonen, som inneholder 3 mill. digitaliserte sider, er det laget koblinger mellom saker om samme tema og koblinger til saker om relevante temaer. Dette minner sterkt om emne- og slagordsregisteret hos «Haffner». Men glem allikevel ikke «ham»! Vilhelm Haffners «Innstillinger og betenkninger ...» inneholder, som leseren nå vet, så mye mer enn referanser til stortingsdokumenter. På seminardagen i juni 2012 oppfordret jeg derfor rettshistorikerne som var tilstede om å fremme et forslag om et tilsvarende prosjekt på «Haffner» – og kanskje knytte idéen til planene om et framtidig Forum for rett, historie og samfunn på Det juridiske fakultet.

I tiden framover kommer en rekke rettsavgjørelser som vil fastsette eiendoms- og bruksrett på landarealer i Finnmark. Den første dommen ble avsagt i mars 2012. Reinbeitedistrikt 25 og Saragruppen fikk ikke medhold i sine krav om både eiendoms- og bruksrett for Stjernøy og Seiland – kun bruksrett. Rapporten fra Finnmarks-kommisjonen om denne saken inneholder henvisninger til de omtalte rettsavgjørelsene i denne dommen. Blant disse finner vi her «Selbu-dommen» som jeg omtalte innledningsvis. Advokatene som jobbet med den nye saken må ha hatt stor nytte av «Selbu-dommen», hvor Juridisk bibliotek bidro så sterkt med gjenfinning av betydelige og sentrale forarbeider. Det er nok ikke siste gang.

Takk til «Haffner»!



Oppsummering for bibliotekarer

Når sjekker vi «Haffner»?

- Når det dukker opp spørsmål om å finne forarbeider til lover vedtatt i perioden 1814-1934 og hvor oppslag i Stortingsforhandlingene ikke gir tilstrekkelig svar,
- når vi får spørsmål om hvor mange ganger en sak (som har sin opprinnelse i et offentlig utvalg) har vært behandlet i Stortinget i perioden 1814-1934,
- når tidspunktet er ukjent for når en sak (i.e. lovarbeid eller offentlig utredning) ble behandlet i Stortinget i perioden 1814-1934.

I alle disse tilfellene er ikke registrene til Stortingsforhandlingene gode nok i seg selv fordi, som stortingsbibliotekar Olaf Chr. Torp sier om dem: «det gjøres intet forsøk på å ordne trykksakene etter utgiver, art eller sak»¹³. «Haffner» derimot inneholder et alfabetisk emneregister med henvisninger til alle komitéer som har avgitt utredninger innenfor den perioden registeret dekker.

- Når vi er på jakt etter det som i våre dager omtales som «grått materiale», i forbindelse med utredninger initiert av det offentlige i perioden 1814-1934.

Å «sjekke Haffner» betyr altså å slå opp i det alfabetiske emneregisteret, følge spor fra registeret, se nøye på årstall, følge sidehenvisninger og lese med et våkent blikk det som er omtalt under den enkelte komité angående dens oppnevning og sammensetning, hvilke utredninger som er publisert og hvor disse fysisk måtte befinne seg. Ikke så sjelden er det som tillegg til stortingsdokumenter. Om det finnes mindretallsuttalelser er disse også omtalt. I tillegg finner vi hos «Haffner» referanser til omtale i aviser og blader av komitéenes arbeid¹⁴. Å formidle kunnskap om denne delen av «Haffner» er kanskje det viktigste bibliotekaren kan gjøre for en forsker.

«Innstillinger og betenkninger fra kongelige og parlamentariske kommisjoner, departementale komitéer m.m.» er et klassisk referanseverktøy med et sett av registre som gir enhver tålmodig bruker av boka alt som er mulig å oppspore av trykte og utrykte kilder på dette feltet i perioden 1814-1934.

¹³ Torp (1984), s. 82

¹⁴ Se s. 10 i dette dokumentet

Vilhelm Haffner-bibliografi ¹⁵

- Det nye Storting: 1895-1897 [og] 1898-1900.* Kristiania 1894-1898.
- Stortinget: 1900/1903-1954/1957.* Kristiania/Oslo 1894-1954.
- Om behandlingen av love: eksempler og uttalelser fra Stortingets praksis.* Kristiania 1915.
- Turistlivet i det smaa, I: Den norske turistforenings aarbok.* (1917), s. 8-41.
- Jotunheimen, I: Den norske turistforenings aarbok.* (1918), s. 58-75.
- Innstillinger og betenknings fra kongelige og parlamentariske kommisjoner, departementale komiteer m.m.: 1814-1924.* Oslo 1925.
- Om Stortingets lovbehandling: eksempler fra dets praksis.* Oslo 1926.
- Hovedregister til Stortingsforhandlinger 1911-1924.* Oslo 1930.
- Hovedregister til Stortingsforhandlinger 1925-1934.* Oslo 1935.
- Innstillinger og betenknings fra kongelige og parlamentariske kommisjoner, departementale komiteer m.m.: 1925-1934: med tillegg for tidsrummet 1814-1924.* Oslo 1936.
- Stortingets voteringsordning: med supplement til «Om Stortingets lovbehandling: eksempler fra praksis».* Oslo 1935.
- Dokumentene i Stortingets indre arkiv: hvordan de blev til.* [Oslo] 1938.
- Albert Cammermeyer og hans tid i norsk bokhandel.* Oslo 1943.
- [*Rassiaen på UB 30. november 1943.* Artikkel i ukjent avis på to-årsdagen for rassiaen, gjengitt i Norvegica: minneskrift til hundreårsdagen for opprettelsen av Universitetsbibliotekets Norske avdeling. Oslo 1983, s. 84-86].
- Biografiske artikler i norske tidsskrifter 1936-1940.* Oslo 1947.
- Albert Cammermeyer - hans liv og virke.* Oslo 1948
- Stortinget og statsrådet: 1915-1945.* Bd. 1: Biografier. Oslo 1949.
- Stortingets hus.* Oslo 1953.
- Om Stortingets lovbehandling: eksempler fra dets praksis ; Stortingets voteringsordning - med supplement til "Om Stortingets lovbehandling".* Oslo 1960.

¹⁵ Sannsynligvis ikke fullstendig. Inneholder publikasjoner jeg har kommet over under arbeidet med innlegget.

Referanser

- Haffner, Vilhelm. *Innstillinger og betenknninger fra kongelige og parlamentariske kommisjoner, departementale komiteer m.m.: 1814-1924*. Oslo 1925.
- Haffner, Vilhelm. *Innstillinger og betenknninger fra kongelige og parlamentariske kommisjoner, departementale komitéer m.m.: 1925-1934: med tillegg for tidsrummet 1814-1924*. Oslo 1935.
- Håndbok for Riksarkivet*. Redaksjon: Knut Johannessen, Ole Kolsrud og Dag Mangset. Oslo 1992.
- Norsk biografisk leksikon*. Redigert av Edv. Bull, Anders Krogvig og Gerhard Gran. Bd 5. Oslo 1931.
- Norsk forfatter-lexikon 1814-1880*. Samlet, redigeret og udgivet af J.B. Halvorsen. Kristiania 1885-1908.
- Det Norske Storting gjennom 150 år*. Redigert av Alf Kaartvedt, Rolf Danielsen og Tim Greve. Bd.4. Oslo 1964.
- Norvegica: minneskrift til hundreårsdagen for opprettelsen av Universitetsbibliotekets Norske avdeling, 1883-1983*. Redaksjon: Anne-Grete Holm-Olsen ... [et al.] Oslo 1983.
- Studentene fra 1903: opplysninger samlet til 25-års-jubileet 1928*. Oslo 1928.
- Riksarkivet. Brev. 15. mars 2012.
- Torp, Olaf Chr. *Det norske parlamentstrykk, I: Handbok i Nordiskt parlamentstryck*. Stockholm 1984.
- Vinje, Finn Erik: *To ruvende språkforskere, I: Dagbladet*. 3. juli 1991.

Illustrasjoner

- s. 2 Tegning: Pål A. Bertnes
- s. 8 Foto: Tiril Bonnevie
- s. 9 Fotograf ukjent. Tilhører Oslo Museum
- s. 12 Fotograf: Iver Olsen. Tilhører Røros Museum



ISSN 1893-9686 (online)
ISBN 978-82-8037-031-0 (online)

Eli Hegna

Mannen som elsket arkiver

Om stortingsarkivar Vilhelm Haffner (1864-1959) og hans "Innstillinger og betenkninger". Vilhelm Haffners register er et monumentalverk innenfor norske katalogutgivelser - et viktig kildeskrift for alle som befatter seg med historisk kildemateriale mellom 1814 -1934. Til sammen er 1863 kommisjoner/komitéer omtalt med bl.a.: tidspunkt for n r de er nedsatt, hvorfor de er nedsatt, navn på komit emedlemmer, bibliografiske data om komité-innstillingene og hvor disse kan oppspores, enten det er som bilag til Stortingsdokumenter eller publisert på annen måte. I tillegg finnes referanser til omtale av komit enes arbeid i aviser og blader.

Eli Hegna har vært ansatt på UBO siden 1968 - de siste 25 år som katalogleder på Juridisk bibliotek. Like lenge har hun jobbet med publikums-tjenester og referansesp rsm l, og har særlig interessert seg for historisk kildemateriale. Artikkelen er en lett bearbeidet versjon av innlegg på seminaret "Lovforarbeider - hva kan vi bruke dem til", Det juridiske fakultet våren 2012.